

Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmelerine İlişkin Muamelelerden Doğan Komisyonların Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Karşısındaki Durumu

BFS - 2010/12
İstanbul, 13.12.2010

Gider Vergileri Kanunu'nun BSMV'lerdeki istisnaları düzenleyen 29. maddesinde 6009 sayılı kanunla yapılan değişiklikle; "**Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler**" vergiden istisna edilmiştir.

Yapılan bu değişiklik ile; vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muamelelerden elde edilen gelirler BSMV'den istisna edilerek, Vadeli İşlemler Borsası'nın teşviki amaçlanmıştır. Değişiklik yapan 6009 sayılı Kanun'un gerekçesinde; "**.....vergi istisnası getirilerek Türkiye'de vadeli işlem ve opsiyon borsalarının gelişmesi ve işlem hacminin genişlemesinin amaçlandığı**" açıkça belirtilmiştir.

Oysa, 22/10/2010 tarih ve 27737 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 87 nolu Gider Vergileri Genel Tebliği'nin C. Bölümünde, bu maddenin uygulanmasına ilişkin sınırlayıcı bir açıklama yapılmıştır. Tebliğ'e göre; "**İstisna kapsamına sadece vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar girmekte olup, söz konusu sözleşmelerin alım satımına aracılık işlemleri ...dolayısıyla lehe alınan paralar istisna kapsamına girmemektedir.**"

Ancak, 6009 sayılı Kanun'un metni ve gerekçesi dikkate alındığında, işlemlerden sağlanan gelirlerin yanısıra işlemi yapan kurumların tahsil ettiği komisyon gelirlerinin de istisna kapsamında olması gerektiğini düşünüyoruz. Zira kanun metninde istisnanın konusu; "**...Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler**" olarak açıklanmıştır. Buna göre, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında bankalar veya aracı kurumlar tarafından müşteriler adına yapılan işlemler nedeniyle alınan komisyonlar da bu çerçevede gerçekleşen işlemlerdendir. Söz konusu komisyonlar "**vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler**" sebebiyle alınmaktadır. Ayrıca, işlemi yapan kuruluşlar olmadan bu işlemlerin gerçekleştirilmesi söz konusu değildir. Bu sebeple işlem sonunda gerek müşterilerin alım-satım kazancı, gerekse de işlemi yapan aracı kuruluşun aldığı komisyon "**...Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler**"den elde edilen kazanç, başka deyişle, bu muamelelerin sonucunda "**lehe alınan para**"dır.

Gider Vergileri Kanunu'nun mevzu, vergiyi doğuran olay başlıklı 28. maddesinde; "**...her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar** banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir" denilmiştir. Görüldüğü üzere kanun metninde muameleler kavramı geniş tutulmuş, yapılan her türlü işlem sonucunda lehe para alınması BSMV'nin konusu olarak sayılmıştır.

Aynı Kanununun 29. maddesinde ise istisnalar tanımlanmıştır. Esas itibarıyla BSMV konusu olan, ancak çeşitli gerekçelerle bu vergiden istisna tutulan muamelelerin mahiyeti incelendiğinde, aslında her türlü işlemin BSMV'ye konu olabileceği sonucuna varılabilir. 29. maddeye göre aşağıda sayılan muamelelere BSMV istisnası getirilmiştir.

- Bankaların birbirleriyle muameleleri,
- Merkez Bankasının ihraç edilen likidite senetlerinden elde edilen faiz gelirleri,
- Bankaların iştirakleri bulunan sınıai işletmelerden sağladıkları karlar,
- Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları sözleşme ve poliçeleri üzerinden alınan paralar,
- Konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar,
- Mevduat toplamayan bankaların açmış oldukları yatırım kredileri dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar,
- Arbitraj muameleleri ile Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar,
- Kooperatifler aracılığı ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi ve bankalar tarafından açılan konut kredileri dolayısıyla lehe alınan paralar,
- Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançlar,
- Emeklilik yatırım fonlarının, menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar,
- Bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve ipotek finansmanı kuruluşlarının kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar.

Yukarıdaki birbirinden çok farklı konular için sağlanmış olan istisnalardan çıkarılabilecek sonuç, kanununun muamele kavramını geniş tuttuğu ve yapılan her türlü işlem sonucunda kurum lehine para kalıp kalmamasına baktığı yönündedir.

Bu durumda “...Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar” denilmekle, Kanun Koyucu tarafından VOB ile ilgili her türlü işlemin (komisyon geliri elde edilmesi dahil) BSMV'den istisna tutulmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak konu hakkındaki değerlendirmemize göre; Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında bankalar veya aracı kurumlar tarafından müşteriler adına yapılan işlemler nedeniyle alınan komisyonların da BSMV'den istisna tutulması gerekmektedir. Bunun için “**ihirazi kayıtla beyanname**” verilerek konunun Vergi Yargısı'na taşınması seçeneğinin denenmesinde yarar görülmektedir.

Bilgilerinize sunulur.